

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA INKLYUZIV GURUHLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISH

Texnologiya menejment kommunikatsiya

Instituti MTS 23-102- gurux talabasi

Akromova Ozoda Ilhom qiz

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv guruhlarini tashkil etishning nazariy asoslari, mazmuni, tashkiliy-pedagogik jarayonlari va rivojlantirish strategiyalari yoritiladi. Inklyuziv ta'limning asosiy tamoyillari, maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash usullari, pedagoglarning kompetensiyasini oshirish yo'llari hamda oilalar bilan hamkorlik masalalari ilmiy-uslubiy asoslarda bayon etilgan. Shuningdek, Maktabgacha ta'lim tashkiloti sharoitida inklyuziv guruhlarini joriy etishning ijtimoiy ahamiyati va istiqbollari haqida fikrlar bildiriladi.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, maxsus ehtiyojli bolalar, MTT, pedagogik jarayon, kompensator rivojlantirish, differensial yondashuv, integratsiya, metodik ta'minot, rehabilitatsiya, hamkorlik.

Inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. U barcha bolalarning teng huquqli ta'lim olishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, nogironligi bor yoki rivojlanishida turli cheklanishlarga ega bo'lgan bolalarni jamiyatga to'liq integratsiya qilishni maqsad qiladi. MTTlarda inklyuziv guruhlarini tashkil etish — mazkur jarayonning boshlang'ich bosqichi sifatida muhim ahamiyatga ega.

Inklyuziv ta'limning nazariy asoslari

Inklyuziv ta'lim "hamma uchun ta'lim" tamoyiliga asoslanadi.

Har bir bola ta'lim olishga haqli.

Bolaning imkoniyati cheklangan bo'lishi ta'limga to'siq bo'lmasligi kerak.

Pedagogik jarayon shaxsiy rivojlanish sur'atlarini inobatga olishi zarur.

Jamiyatning ijtimoiy mas'uliyati kuchli bo'lishi shart.

Inklyuziv ta'limning metodologiyasi integratsiya, differensial yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim kabi tamoyillarga asoslanadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida inklyuziv guruhlarini tashkil etishning maqsadi va vazifalari

Inklyuziv guruhlarini tashkil etishdan asosiy maqsad — turli rivojlanish darajasiga ega bo'lgan bolalarning birgalikda tarbiyalanishi orqali ularning ijtimoiylashuvini ta'minlashdir.

Asosiy vazifalar:

Maxsus ehtiyojli bolalar uchun qulay ta'lim muhiti yaratish.

Pedagoglarni inklyuziv ta'limga tayyorlash.

Korreksion-pedagogik xizmatlarni yo'lga qo'yish.

Oilalar bilan tizimli hamkorlikni yo'lga qo'yish.

Individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqish.

Inklyuziv guruhlarining tuzilishi va tashkil etish jarayoni

MTTdagi inklyuziv guruhlar odatda quyidagicha shakllantiriladi:

Sog'lom rivojlanayotgan bolalar va maxsus ehtiyojli bolalar bir guruhga joylashtiriladi.

Guruhda logoped, defektolog, psixolog kabi mutaxassislar faoliyat yuritadi.

Ta'lim jarayoni moslashtirilgan dastur asosida olib boriladi.

Guruh xonasi maxsus jihozlar bilan ta'minlanadi.

Muhitni moslashtirish:

Vizual materiallar.

Sensor vositalar.

Maxsus o'rindiqlar, moslashtirilgan o'yinchoqlar.

Xavfsizlik talablari.

Maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlash metodlari

Maktabgacha ta'lim tashkiloti sharoitida quyidagi metodlar keng qo'llaniladi:

Sensor rivojlantirish metodlari;

Logopedik mashg'ulotlar;

ART-terapiya;

O'yin orqali o'qitish;

Ritmoplastika;

Defektologik mashg'ulotlar.

Ushbu metodlar bolani psixologik, nutqiy, jismoniy va ijtimoiy jihatdan qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

Oilalar bilan hamkorlik

Inklyuziv guruhlar samaradorligi ota-onalar bilan hamkorlik darajasiga ham bog'liq.

Hamkorlik shakllari:

Suhbatlar, seminarlar;

Psixologik maslahatlar;

Uy sharoitida bajariladigan mashqlar;

Ota-onalar ishtirokidagi tadbirlar.

Oila va ta'lim muassasasi o'rtasida mustahkam aloqaning bo'lishi bola rivoji uchun muhimdir.

Inklyuziv guruhlarni rivojlantirish strategiyalari:

Pedagoglarning doimiy malaka oshirishi.

Metodik qo'llanmalar yaratish.

Xalqaro tajribalarni o'rganish.

Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish.

Monitoring va tahlil tizimini shakllantirish.

Reabilitatsiya xizmatlarini kengaytirish.

Inklyuziv ta'limning ijtimoiy ahamiyati

Inklyuziv ta'lim ijtimoiy adolatni ta'minlaydi, bolalarning jamiyatga integratsiyasini kuchaytiradi, inson huquqlariga hurmatni oshiradi. Bolalar bir-biriga mehribonlik, hamjihatlik va bag'rikenglikni o'rganadilar.

Inklyuziv guruhlarda monitoring va baholash tizimi

Inklyuziv ta'lim jarayonida monitoring va baholash muhim o'rin tutadi. Bu jarayon bolalarning rivojlanish dinamikasini kuzatish, individual dasturlarning samaradorligini aniqlash va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Monitoring yo'nalishlari:

Nutq rivoji;

Psixomotor rivojlanish;

Ijtimoiy-emotsional rivojlanish;

Kognitiv rivojlanish;

Mustaqil faoliyat ko'rsatish darajasi;

Baholash vositalari:

Kuzatuv varaqalari;

Psixologik testlar;

Portfoliolar;

Pedagogik diagnostika metodlari.

Monitoring jarayoni muntazam olib borilib, natijalar asosida pedagogik jarayon takomillashtiriladi.

Inklyuziv guruhlarda ijtimoiy moslashuv jarayoni

Maxsus ehtiyojli bolalarning jamoadagi moslashuvi inklyuziv ta'limning asosiy vazifalaridan biridir.

Moslashuvning asosiy bosqichlari:

1. Muhitga moslashuv.
2. Jamoadagi qoidalarga moslashuv.
3. O'yin va mashg'ulotlarda ishtirok etish.
4. Ijtimoiy aloqalar o'rnatish.

Pedagoglar moslashuv jarayonini yengillashtirish uchun qo'llab-quvvatlovchi metodlardan foydalanadilar.

Inklyuziv ta'limda zamonaviy texnologiyalar

Multisensor muhitlar ("sensory room").

Interfaol o'yin dasturlari.

Moslashtirilgan ta'lim ilovalari.

AKT asosida logopedik mashqlar.

Onlayn maslahat va qo'llab-quvvatlash platformalari.

Texnologiyalar bolalarning individual ehtiyojlariga ko'ra qo'llanilib, o'quv jarayoniga qiziqish hosil qiladi.

Xulosa: Maktabgacha ta'lim tashkilotida inklyuziv guruhlarini tashkil etish — zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. To'g'ri tashkil etilgan inklyuziv ta'lim muhiti bolalarning har tomonlama rivojlanishi, jamiyatga moslashuvi va ularga teng imkoniyat yaratishda muhim o'rin tutadi. Inklyuziv ta'lim jamiyatning har bir a'zosiga teng imkoniyat berish tamoyiliga asoslanadi. MTTda inklyuziv guruhlarining to'g'ri tashkil etilishi va rivojlantirilishi bolalarning kelgusidagi ijtimoiy hayotga muvaffaqiyatli moslashuvi uchun mustahkam zamin yaratadi. Pedagoglar, ota-onalar va mutaxassislarning uyg'un hamkorligi natijasida har bir bolaning individual imkoniyatlari ochiladi, ularning o'ziga bo'lgan ishonchi ortadi va jamiyatda munosib o'rin egallashiga ko'maklashiladi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. UNESCO. Inclusive Education Guidelines.
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun.
3. Maktabgacha ta'lim vazirligi metodik qo'llanmalari.
4. Defektologiya asoslari.(Darslik)
5. Psixologiya va pedagogika bo'yicha ilmiy maqolalar.
6. Inklyuziv ta'lim bo'yicha xalqaro tadqiqotlar.
7. Maktabgacha ta'lim metodikasi bo'yicha adabiyotlar.